Preek Exodus 17: 1-7

Broeders, zusters,

We hebben zojuist een fragment gelezen uit de woestijnreis, die het volk Israël moest afleggen, nadat ze onder Mozes zijn bevrijd uit de slavernij van Egypte.
Maar liefst 430 jaar heeft het volk in Egypte moeten blijven. De laatste jaren waren een verschrikking geweest. Het was een tijd van onderdrukking. Het volk had enorm te lijden van de Egyptische slavendrijvers. Maar toen de maat vol was is de Here God gaan optreden. Hij stuurde Mozes naar de Farao. Na 10 plagen liet Farao de Israëlieten gaan. Tijdens de laatste plaag hebben de Israëlieten het Pascha gevierd. Er werd een schaap of geit geslacht. Het dier werd opgegeten en het bloed moest aan de deurposten van de huizen gesmeerd worden. Wie schuilde achter dat bloed was veilig voor de engel van verderf die rondging en in ieder huis de eerstgeborene doodde. Deze bevrijding uit het slavenhuis van Egypte is vaak vergeleken met de nieuwtestamentische verlossing uit de slavernij van de zonde door de Here Jezus. Zoals Israël schuilde achter het bloed van het geslachte paaslam, zo mogen wij nu schuilen achter het bloed van ons Paaslam. Wie schuilt achter Christus is voor eeuwig veilig voor het verderf. En inderdaad, dat is een prachtige, niet toevallige, overeenkomst tussen beide verlossingsverhalen.
Maar de overeenkomsten gaan verder. Op een zelfde manier zou je de woestijnreis kunnen vergelijken met ons aardse leven, met al z'n moeiten en tegenslagen. We zijn nog niet aangekomen op onze eindbestemming. We zijn onderweg naar het beloofde land. En dat is geen kalme reis, maar we hebben wel een belofte van een behouden aankomst op zak. Want Israëls eindbestemming, het land van melk en honing, zou je mogen vergelijken met onze eindbestemming, de nieuwe aarde onder de nieuwe hemel.

Het verhaal dat wij zojuist hebben gelezen vindt dus plaats tijdens die woestijnreis. De reis die ook te vergelijken is met onze levensreis. Het volk Israël heeft tijdens die woestijnreis moeten leren vertrouwen op de Here God. Zo zegt Mozes dat in Exodus 20:20: *wees niet bevreesd, want God is gekomen om u op de proef te stellen en opdat de vreze (het ontzag) voor Hem u voor ogen staat, opdat u niet zondigt.*
In Deuteronomium 8:2 onderstreept Mozes deze woorden nog een keer:
ook moet u heel de weg in gedachten houden waarop de HERE, uw God, u deze veertig jaar in de woestijn geleid heeft, opdat Hij u zou verootmoedigen, en u op de proef zou stellen om te weten wat er in uw hart was, of u Zijn geboden in acht zou nemen of niet.

De woestijnreis was voor Israël een geloofsoefening. Hoe ga je om met tegenslagen? Durf je ook dan te vertrouwen op de Here God? Zal de God die je met zoveel macht heeft verlost uit Egypte ook voor je zorgen tijdens de woestijnreis? Daarop moest Israël leren vertrouwen. De jaren in Egypte, te midden van een volk dat de afgoden dient, is het besef van Gods zorg en leiding naar de achtergrond geraakt. Israël moet als het ware z'n God opnieuw leren kennen.

Maar sinds de komst van Mozes is het besef dat God een levende werkelijkheid is sterker geworden. Je zou dan ook verwachten dat het volk niet gauw zou vergeten hoe de Here God het volk verlost had. Eerst de tien plagen, daarna de Farao met heel z'n leger omgekomen in de Rietzee terwijl het volk er droogvoets door geleid werd. En iedere morgen als je wakker wordt en je hoofd buiten de tent steekt, ligt daar weer manna, met op sabbat een dubbele portie. Hoe kan het dan toch dat je opstandig wordt, moppert op de door God aangestelde leiders en in feite twijfelt aan Gods zorg?

Dat is wat we zien gebeuren in de geschiedenis die we zojuist hebben gelezen.
Het volk is aangekomen in Rafidim. Maar daar was nergens water te vinden. Het volk verkeert in een serieuze crisis. Na niet al te lange tijd begint het volk z'n geduld te verliezen en te mopperen op Mozes. "*Geeft u ons water, zodat wij kunnen drinken! Waarom hebt u ons toch uit Egypte laten vertrekken? Om mij, mijn kinderen en mijn vee van dorst te laten omkomen?*"
Wij kunnen ons daar over verbazen. Hoe is het mogelijk dat het volk, na het zien van Gods grote daden tijdens de bevrijding uit de slavernij, nu zo kort van memorie is en op Mozes afgeeft. Alsof Mozes zelf verantwoordelijk is voor het voedsel en het water. Mozes die niet anders kan dan gehoorzaam de plek innemen die God hem heeft gegeven. Een plek die hij niet eens heeft geambieerd. Hij zag er als een berg tegen op. Maar God heeft hem ingeschakeld en kracht gegeven om het volk te leiden. En nu wordt zijn leiderschap in diskrediet gebracht. Als leider zal hij zich nu zo kwetsbaar gevoeld hebben. Je kunt het bijna niet goed doen. Je zult maar in Mozes' sandalen staan.

Maar hoe zouden wij reageren in een dergelijke situatie? Wat zou jij doen als je dorst hebt en als je ziet dat je kinderen jammeren van dorst. Zouden wij dan geduldiger zijn bij tegenslagen?

Misschien moeten we even een sprongetje maken naar onze tijd. De vergelijking zal wel niet helemaal opgaan, maar toch.

Israël verkeerde in een crisis, er is geen water. Ook de tijd waarin wij leven wordt als een crisis aangeduid. Een wereldwijde epidemie. Een zogenaamde pandemie. Er zijn mensen overleden, veel mensen zijn ziek, een aantal zeer ernstig, veel mensen zijn besmet, er zijn lastige maatregelen genomen die ons beperken in onze vrijheden. En in deze situatie hebben we als land ook met leiders te maken. In ons land zijn Mark Rutte en Hugo de Jonge momenteel de gebeten honden. Zij krijgen werkelijk bakken met kritiek over zich heen. Iedereen lijkt het beter te weten. Ook deze leiders zijn kwetsbaar. Ook zij kunnen het eigenlijk nooit goed doen. De maatregelen die genomen worden zullen altijd mensen benadelen. Je zult maar in hun schoenen staan.
Ook op het christelijke erf gaan berichten van verdachtmaking rond. Maar ook deze leiders zijn ons van God gegeven. Leest u Romeinen 13:1 er maar eens op na:
ieder mens moet zich onderwerpen aan de gezagsdragers die over hem gesteld zijn, want er is geen gezag dan van God, en de gezagsdragers die er zijn, zijn door God ingesteld. En iets verder……*de overheid is Gods dienares, u ten goede* (13:4).
Deze woorden zijn door Paulus opgeschreven terwijl de heidense Romeinen aan de macht waren. Dat waren in feite bezetters. En toch zegt Paulus van deze gezagsdragers dat dit gezag hun door God is gegeven voor ons eigen welzijn. Als deze overheid als van God gegeven gezien moet worden, kan ik geen reden bedenken waarom dat voor onze overheid niet zou gelden.
Wij hebben een zelfgekozen overheid. Er is geen enkel systeem waar burgers zoveel te zeggen hebben als in een democratie als de onze. Er is ook geen enkel systeem waar burgers zoveel vrijheid van godsdienst hebben als in een democratie. We mogen geloven wat we willen, we mogen verkondigen wat we willen. Dan hebben we toch helemaal niet het recht om te mopperen op onze zelfgekozen overheid. Mensen die menen dat onze overheid niet het welzijn van de mensen voor ogen heeft omdat onze christelijke vrijheid wordt ingeperkt, kijken niet eerlijk. Wij hebben alle vrijheid om het Evangelie te verkondigen, we hebben alleen, vanwege het besmettingsgevaar, niet de gelegenheid om met grote groepen samen te komen. En dat geldt voor christenen en niet-christenen. Dat geldt voor voetbalstadions, theaters en ja, ook voor kerkgebouwen. Dat heeft niets met tegenwerking van een wereldse overheid te maken. Onze overheid is geen vijand van de kerk maar zoekt alleen maar het welzijn van de hele bevolking. In plaats van kritiek hebben en kwaadspreken over onze overheid doen we er beter aan het advies van Paulus aan Timotheüs op te volgen:
Ik roep er dan vóór alles toe op dat smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen

gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en allen die hooggeplaatst zijn, opdat wij een rustig en stil leven zullen leiden…. (1 Tim.2:1,2).
Vóór alles….dat wil zeggen, voordat we kritiek hebben, voordat we de maatregelen in de wind slaan, voordat we ons laten beïnvloeden door wilde indianenverhalen, voor al die dingen, ….bidden! Bidden voor Mark, bidden voor Hugo, bidden voor het RIVM, bidden voor beleidsmakers. Als we echt graag verlost willen worden van deze crisis dan is onderwerpen aan de overheid, zolang die overheid niet ingaat tegen Gods geboden, en bidden voor de overheid onze Bijbelse opdracht!

Het volk Israël dreigt tijdens de woestijnreis bij het minste of geringste te vergeten dat God hun bevrijder is. En diezelfde God zal hen dwars door die woestijn met al z'n moeiten ook in het beloofde land brengen.
Ook wij kunnen zo makkelijk dezelfde fout maken. We zijn geen haar beter. Voor je het weet gaan we op in de dingen die ons in deze crisis overkomen zijn en vergeten we dat de Here Jezus onze bevrijder is en dat diezelfde Here Jezus onze Heer is die ons leven leidt en brengt naar een wereld waar afgerekend zal zijn met alle ziekte, zonde en dood.

Als Mozes met kritiek te maken krijgt gaat hij in gesprek met de HERE God. De beste plek om heen te gaan voor advies. *Wat moet ik met dit volk doen? Het scheelt niet veel of zij zullen mij stenigen (vs. 4).*

God gaf antwoord. *Trek voor het volk uit Mozes, en neem enkelen van de oudsten van Israël met u mee. Neem uw staf, waarmee u op de Nijl sloeg, in uw hand en ga op weg.*
Die bange Mozes, die zojuist nog vreesde voor z'n leven, krijgt de opdracht om namens God de leiding te nemen. Trek voor het volk uit. Ga voorop! Rug recht en wijs de weg en vertrouw erop dat God mee gaat. Ze hebben dorst. Zeker. Maar er is licht aan het eind van de tunnel. God gaat een oplossing voor de crisis geven. Eén klap met Mozes' staf op de rots en er zal water komen. Genoeg voor iedereen. Het volk zal genoeg energie krijgen om de reis naar het beloofde land voort te zetten. De plaats waar deze gebeurtenis plaatsvond wordt door Mozes Massa en Meriba genoemd. Massa betekent verzoeking. Het volk Israël heeft God verzocht. Meriba betekent onenigheid. Het volk had onenigheid met z'n leider. Het vertrouwen was weg.
We hebben aan het begin van de preek gezegd dat de woestijnreis voor Israël een geloofsoefening was. Een oefening in vertrouwen.
Zou het zo kunnen zijn dat wij, tijdens onze levensreis van God ook geloofsoefeningen te

verwerken krijgen. In christelijk Nederland is er nog wel eens discussie hoe dat nu zit met de lastigheden van het leven die ons overkomen. Hoe moeten we ze zien? Gereformeerde protestanten zeggen nog wel eens dat alles wat ons overkomt, regen en droogte, gezondheid en ziekte, ons vanuit Gods vaderhand ten deel vallen (vgl. HC zondag 10:vr. 27). Sommige evangelischen menen dat elke tegenslag die we mee maken niet van God komt maar van de duivel. Het is allemaal geestelijke strijd, want God wil ons altijd het goede geven. Hij gunt ons een leven zonder moeiten.

De eerlijke vraag die wij onszelf moeten stellen is of het misschien niet anders zou kunnen zijn. Dat de moeiten en het lijden waarmee we te dealen hebben niet van God afkomstig zijn zoals de Heidelberger Catechismus zegt, maar dat God wel in de crisis ons geloof wil oefenen. Dat God ons door moeiten en zorgen wil leren op Hem te vertrouwen, in tegenstelling tot wat sommige evangelischen beweren. C.S. Lewis schrijft ergens dat het lijden niet uit Gods hand komt, maar dat Hij het wel in Zijn hand neemt. God neemt het lijden op in Zijn grote plan.
Ziekte en dood horen zeker niet bij Gods oorspronkelijke bedoeling met deze wereld. De schepping was zeer goed. Pas na de val deed de gebrokenheid en de dood zijn intrede. De mens heeft de duivel de kans gegeven om z'n voet tussen de deur te zetten. Maar straks, als we zijn aangekomen op de nieuwe aarde, dan zal het definitief voorbij zijn met alle gebrokenheid. Maar nu zijn we nog onderweg in de woestijn van het leven. Als we gelovig zijn mogen we zeggen dat we verlost zijn uit de slavernij van de zonde, zoals Israël kon zeggen dat ze verlost waren uit de slavernij van Egypte. Maar die woestijn, met al z'n moeite en al z'n tegenslagen, is wel realiteit. Daar moet je nog dwars doorheen. Israël moest wel lopen naar huis. En dat was een barre tocht. God neemt al die ontberingen in z'n hand om de Israëlieten te vormen tot een heilig volk.

Je kunt jezelf natuurlijk de vraag stellen of het volk tijdens die reis er iets van heeft gesnapt. Vermoedelijk niet. Er zullen heel wat momenten geweest zijn dat ze niets van de leiding van God hebben gesnapt. Je zult er maar staan met het leger van Farao achter je en de zee voor je. Je verwacht toch niet dat de zee zal gaan splijten. Het moment vlak voor de doortocht zul je doodsangsten uitgestaan hebben.
En dat geldt niet minder voor de geschiedenis die we zojuist lazen. Er is verschrikkelijke dorst onder de mensen en er is geen uitzicht op een oplossing. Tijdens die lange doortocht door de woestijn zijn er veel van dit soort momenten aan te wijzen. Omdat God zelf in de bijbel heeft laten optekenen dat al deze dingen nodig waren om het volk te leren op Hem te

vertrouwen zien wij vandaag iets van Gods leiding. Maar het volk zag daar niets van toen zij midden in de crisis zaten.

Als we dat nu even op ons eigen leven betrekken, dan geldt waarschijnlijk hetzelfde. We zitten midden in een crisis. Wie met ziekte, met financiële zorgen of met psychische spanningen te maken heeft gekregen door de crisis ziet waarschijnlijk helemaal niks van Gods aanwezigheid. Het kan je zelfs een gevoel van Gods afwezigheid opleveren.

De vraag die we onszelf moeten stellen is dan deze: durf ik nu ook op God te vertrouwen dat het Hem niet uit de hand loopt? Veel gelovigen zingen graag Psalm 23: de Heer is mijn Herder. Daarin staan bekende woorden:
zelfs al ga ik door een dal van diepe duisternis,
ik vrees geen kwaad, want Gij zijt bij mij.

Mooie woorden. Maar ze zijn ook echt waar lieve broeder, of zuster. Als u op dit moment lastige dingen overkomen door de coronacrisis, houdt u zich daar dan alstublieft aan vast. Het loopt God nooit uit de hand. Ook uw leven is in Zijn hand. En dat geldt niet minder voor ons gemeenteleven. De Here Jezus waakt ook over onze gemeente. Al gaat alles anders dan anders. Het valt niet mee om elkaar een jaar lang nauwelijks te ontmoeten. Alle dingen die we deden om ons geloof levend te houden lijken wel weg te vallen. En dat maakt onrustig. Laten we ook in dit dal op de Here God blijven vertrouwen. Mozes ging in gebed en krijgt de opdracht op om God te vertrouwen en z’n rug recht te houden.

Broeders, zusters, laten wij ook biddend onze plaats innemen en doen wat er gedaan kan worden om elkaar vast te houden en de Boodschap te laten klinken. Als we dat doen zullen we verbaasd zijn dat het levend water blijft stromen en er voor ieder te drinken is, zodat er genoeg is voor iedereen onderweg naar het Beloofde Land.

AMEN

Februari 2021
G.P. Hartkamp
Wapenveld